

Mirnic Károly

A balkáni Janus-arc*

Tardiosa sunt remedia, quam mala

"»Milyen hasznom lehetne nekem ezekből az emberekből (albánokból - *M.K.* megjegyzése)? Meg kell őket ölni, de nem sortűzzel, mert a lőszerpazarlás lenne. Öljétek meg őket bunkóval.« - mondta Péter király, aki a szerb nép emlékezetében úgy él, mint jóindulatú és kedves Péter bácsi. Mondta ezt akkor, amikor Kumanovóba tartott, és autóját megállíttatta, hogy odaszóljon a szerb örökhöz, akik az albán hadifoglyok hosszú sorát hajtották maguk előtt."¹

Nem sokkal később: "Hadseregem Ó-Szerbiában a pravoszláv keresztényeken kívül a muzulmán szerbeket is magáénak fogja vallani, és velük együtt az albánokat és más keresztényeket és muzulmánokat is. Mi mindenkinek szabadságot, testvériséget és egységet hozunk" - mondta Péter király, az "egyesítő".²

Amikor Péter király így beszélt, az albánirtás éppen 100. évében tartott. Hogy ez így volt, jól látható a Carnegie Endowment for International Peace, Report of the International Commission to Inquire into the Causes and Conduct of Balkan Wars, Sofia, A. Paskaleff-jelentéséből, mely számtalan példát hoz fel az albánirtásról.

Ma az albánirtás 200. évében élünk.

Azon, hogy a mai világ tíz, iparilag legfejlettebb országa (Japán kivételével) 1999. március 23. óta éjjel-nappal bombáz egy viszonylag kis országot, amelyben egy kisszámú, iparilag elmaradott, civilizációs igényekben szűkölködő és műveletlen nép él, el kell gondolkodni. Mi készíti őket erre az irgalom nélküli tette? Milyen az a kis nép, amely a fejletteket ilyen végzetes elhatározásra bírta (vagy kényszerítette)? Éppen az arányok összehasonlítása miatt meg kell állapítani, hogy az eddigi világtörténelemben (kivéve a háborúban halálosan legyengült Magyarországot az első világháború végén, amikor nagyhatalmi döntéssel szó szerint szétkapkodták az ország kétharmadát az utódállamok) olyan megaláztatást, mint amelyet napjainkban a szerb nép átél, más kis nép még nem élt meg a földkerekségen. A globalizációs effektus, amely áthatja a mai világot, ezt a megaláztatást világméretűvé és általánossá teszi. A világnak szinte minden falujában és városában úgy beszélnek a szerbokról, mint gyilkosokról. A legnagyobb hírügynökségek, a legbefolyásosabb médiák szorításában van az az ország, amelyet Szerbiának hívnak és amelynek az élén Szlobodán Milosevics van.

El lehet-e választani a népet és a királyt (a vezért és a köztársasági elnököt) egymástól? Érvényes-e a latin mondás, hogy *Qualis rex, talis populus*? Vagy éppen ennek az ellenkezője, vagyis az, hogy *Qualis populus, talis rex*? A király elmebetegsége miatt sátánizált-e a népe, vagy a nép is csak arra képes, hogy sátánfajzatot adjon ki magából?

Egyre megy. Az ország és népe jó szomszédok, barátok és szövetségesek nélkül maradt. A legszörnyűbb azonban az, hogy ebben a kis országban úgyszólván a mai napig még senki sem tette fel magának a kérdést: hogyan is történhetett meg, hogyan is került sor arra, hogy a világ leghatalmasabb államai szó szerint tapossák az országot. A szörnyű bombázások után ez az ország és népe képtelen lesz önerőből a mai informatizált és robotizált ipari társadalom követelményei felé akár egy lépést is tenni. Nem csak Európa ötödik legerősebb hadiipara semmisült meg Jugoszláviában: tönkrement az ország és a gazdasági élet infrastruktúrája, az akkumuláció önerőből történő lehetősége, akár egy nemzetközi piacon versenyképes gyár és termék létrehozásához is. Nemzetközi mércével mérve ez az ország a jövőben semmit sem lesz képes gazdaságosan és jövedelmezően megtermelni. Ez az ország a jövőben valóban csak aszalt szilvát és sljigovicát - a szerbek nemzeti csemegéjét és italát - lesz képes felkínálni a nemzetközi piacon. A bombázás következtében olyan gazdasági károk keletkeztek, amelyek valószínűleg kétszeresen meg fogják haladni értékben azokat a károkat, amelyeket az ország a II. világháborúban elszenvedett. A szerbek többé önerőből nem lesznek képesek mások lenni, mint amik voltak hatszáz évvel ezelőtt. Nem lesznek képesek önmagukból mindig megújuló nép lenni: egyszerre régi és új.

Azt mondja a jugoszláv elnök, hogy mindez azért történik, mert az ország meg akarja őrizni a függetlenségét és szabadságát.

Ezek valóban fontos értékek az egyén, az állam, az ország és a nemzet számára is. Kérdés azonban, volt-e és van-e olyan állam, amely politikájában ne hivatkozott volna ezen értékekre, valamint a demokrácia elveire és az emberi jogok tiszteletben tartására még akkor is, amikor a béke örve alatt népiirtásra törekedett, és háborút indított? Ezekre az értékekre hivatkoznak akkor is, amikor a legkegyetlenebb elnyomásba és jogfosztottságba taszítják a saját népüket. (E nélkül nem is lehetne hadba lépni, és másokat leigázni.) A jogfosztást az állam elsősorban a saját népén próbálja ki, hogy aztán más népeken gyakorolja. Éppen emiatt téved mindenki, aki az emberi jogok érvényre juttatását és juttathatóságát e történelmi kerettől függetlenül vizsgálja, és nem a maga folytonosságában és lehetőségeiben keresi. Nem lehet számon kérni a gazdaságilag erőtlent, iparilag fejletlen, alacsony civilizációs igényű, politikailag műveletlen és idősebb korosztályaiban még mindig félig írástudatlan Kis-Szerbiától, hogy bár proklamálta, elfogadta és törvénybe iktatta ezeket a jogokat, maradéktalanul mégsem gyakorolhatta valamennyit.

Egyet azonban mindenkor számon lehet kérni Szerbián: hogy értelmiségi és politikai elitje mindenkor, egészen a mai napig érzéketlen volt és maradt az emberi jogok tiszteletben tartása iránt. Az érzéketlenséget lehet számon kérni. Az első számú emberi jog az élethez való jog. (Azután következnek azok az emberi jogok, amelyek az emberibb élethez való jogként ismeretesek.) Szerbiában ezt az első számú emberi jogot - a pusztán élethez való jogot - sohasem vették komolyan. Ez a jog Európában úgy-ahogy szavatolt már az ösközösségi, majd a rabszolgotartó társadalom felbomlása után. A feudális társadalom bővítette az élethez való jogot, s még ennél is jobban a kapitalista társadalom. A mai civil társadalom pedig azért küzd, hogy az élethez való jog ne váljon feláldozhatóvá valamilyen, az egyén érdekeitől függetlenített imaginárius kollektívizmussal oltárán.

Szerbiában az élethez való jog bizonyos mértékben mindig veszélyeztetett volt. Márpedig a római jog arra tanít, hogy "Metus dolum in se recipit". Szerbiában nem csak az államhatalom, az uralkodó és ellenzéki politikai elit, hanem a humán értelmiségi elit és a szerb pravoszláv egyház is egyetért abban, hogy az élethez való emberi jog bármikor feláldozható a haza érdekében, s ez azt jelenti, hogy alávethető a politikai önkénynek és erőszaknak, ha ezek az erős szerb állam érdekét szolgálják. A népvezér bármikor erőszakot gyakorolhat a népén, ha boldogítani akarja. Szerbiában azóta, hogy Milos Obilics meggyilkolta Murat szultánt a Rigómezőn és Gavriló Princip Ferenc Ferdinándot Szarajevóban, a gyilkosra mindig egy kicsit hősként tekintenek. A mai napig úgy tartják, hogy minden gyilkosnak "egy kicsit igaza van". Hiába szűnt meg Szerbiában a több száz éven keresztül folytatott martalóc élet, a harcterek kifosztásából biztosított megélhetési lehetőség, a hajdú portyázás, mint a nép fő foglalkozása. A rablót továbbra is tehetséges embernek, a csalót és szélhámost csalafintának, a hazugot pedig találékony embernek tartják.

A szerbiai ellentmondásossághoz tartozik, hogy ugyanakkor bámulatosan művelt polgárai is vannak, akikre bárhol Európában büszkék lennének. Ők azonban annyira elszigeteltek, hogy peregrinus in patria sua. Ám az átlagos értelmiséginél a balkáni észjárás keveredik az európai műveltséggel.

A szerbek két népszerű szállóigéjének egyike - messzemenően az első - az, hogy "a szerb örömmel megy katonának", s valóban, amikor a szerb fiú bevonul katonának, nagyobb ünnepséget csapnak, mint a lakodalman. Csak e szállóige után következik az a másik, hírhedt, hogy "dögöljön meg a szomszéd tehene". Ebben a népjellegben, a történelem tragikus alakulása folytán, jelen vannak a militarizmus gyökerei.

Újabb ellentmondás, hogy Szerbiában elképzelhető béketüntetés. Ezekben kevés ember vesz részt. Gyertyás menetüket az államhatalom engedélyezi, de ugyanakkor arról is gondoskodik, hogy a gyertyákat eltámasszák, a résztvevőket megfélemlítsék a félkatonai és rendőri alakulatok, kormánypárti aktivisták.

A szerb nép, és különösen a szerb hadsereg, az önmagáról alkotott értékítélet szerint a világ leglovagiasabb, legemberségesebb, legerkölcösebb népe és hadserege. Ugyanakkor szigorúan bizalmas (amely ma már nem lehet titok) körirat gondoskodik arról, hogyan kell módszeresen más népeket és nemzetiségeket megfélemlíteni és kiirtani úgy, hogy a hadsereg arculata "tisztán" maradjon. A piszkos munkát félkatonai alakulatokkal és párthadseregek segítségével végeztetik el - olyanokkal, akik "önként, kéjjel ölnek, nemcsak parancsra". Ez az igazi Ars guvernandi! Az országban a tömeggyilkosságokat, tömeges rablást és fosztogatást nem a reguláris katonaság követi el, hanem azok, akiknek "a népből" a hadsereg főparancsnoka megsúgja, hogy büntetlenül elkövethetik. A büntetés akkor következik, ha a parancsot nem teljesítik. Ez a pilátusi mosom kezeimet.

Az országban több száz köztörvényes bűnözőt és köztük hétpróbás gyilkost engedtek ki a háború kezdete óta. Amnesztiát kaptak a miniszterelnöktől. Őket, miután ismét több száz embert levágtak (a Balkánon csak a karóba húzást felejtették el a török időkben) több tízezret kiraboltak és több száz ezret megfélemlítéssel "mozgásba hoztak", vagyis elűzték, otthonuk, falujuk, országuk elhagyására kényszerítették őket - ismét őrizetbe vette a rendőrség. Nem

statárium elé állították őket, hanem ismét bíróság elé, ahol 5-től 20 évig terjedő börtönbüntetésre ítélték őket. Mindez azonban porhintés. Régi és új büntetésük letöltését nem kezdték meg, mert sohasem lehet tudni, hogy mikor lesz rájuk ismét szükség! Nem lehet tudni róluk, hol fognak megint felbukkanni, hogy elvégezzenek egy újabb "feladatot". Tudni kell, és ezt a világ összes kriminológiai kutatása és tanulmánya bizonyítja: a köztörvényes bűnözők mindig a "legnagyobb hazafiak". Számukra teljesen érthetetlen, hogy miért dugják őket rács mögé, amikor ők mindent a haza érdekében tesznek.

Az országban, a magyar többségű községek és Szabadka kivételével (ennek osztrák-magyar hagyománya van) az idegengyűlöletet, a hazaárulóktól való retteget (amelyet főleg a kisebbségekkel kötnek össze, holott igazi hazaáruló csak az lehet, aki kapcsolatba kerül az ország titkos dolgaival, ez pedig nem lehet más, mint csakis szerb nemzetiségű) állandóan ott lebegtetik a közéletben és a mindennapi élet szintjén egyaránt. "A legjobb indián a halott indián" szállóige legfeljebb annyiban módosul, hogy a legjobb nemzeti az, aki nem nemzeti, hanem szerb akar lenni. A legjobb nemzeti, aki hallgat és nem követel semmit. A nemzeti igazodjon a következő latin szentenciához: Audi, vide et tace, si vis vivere in pace.

A szerb hagyomány és történelem szerencsétlen alakulását (az idegenektől való félelmet és gyűlöletet irántuk) jócskán betetőzte az 1999. március 23-a óta elkezdődött bombázás. Örültek közt örültek kell lenni, az örültekkel szemben örülten kell viselkedni, mert csak ez segít át a bajon. Ez az észjárás természetesen vitatható. Mindenesetre Szerbiában az emberi jogok teljes kollapszusát vonta maga után. A szerbek igazsága vagy igazságnak vélt fogalmaik jogalapot szolgáltatnak ahhoz, hogy most emberirtó szándékaikat korszerűsítsék, ugyanúgy az emberirtás módszereit is. A szerb sajtó és elektromos médiák az igazságérettől vagy a saját igazságnak vélt öntömjénezéstől dagadozva arról beszél, hogy győztünk. Legyőztük a NATO-t. Száz írásból, jelentésből és hírből kilencvenkilencnek ilyen a hangneme.

Contra omnes gentes! Az egész világ ellen! Berántjuk az oroszokat is a háborúba. Igazunk megérdemel egy új világháborút. Igazunk megköveteli az új világháborút - hangoztatják még a szerb értelmiségiek is. Meg fogjuk mérgezni a Dunát és a Fekete-tengert és ezzel rákényszerítjük az oroszokat, hogy lépjenek be a háborúba az oldalunkon. Új világháborút!

Elképesztő ez a hérosztratoszi komplexus. Mindenáron, bármilyen áron világtörténelmi szerepet játszani! Nem azáltal, hogy alkossunk, hogy jól és jót termeljünk, ez nem érdekes, soha nem is volt az. Azáltal, hogy lángba borítjuk az egész világot, mindenkit fegyverbe szólítunk, vagy magunk mellett vagy magunk ellen. A fegyverforgatásban nincs jobb a szerbnél! - állítják. "Ha dolgozni nem is, de jól tudunk verekedni" - állapította meg és dicsekedett már tíz évvel ezelőtt a Szerb Kommunista Párt akkori főtitkára, aki nem más, mint a Jugoszláv Katonáság jelenlegi főparancsnoka. Ezt az elképesztő "szerb önismeretet" tetőzi be a bombázás. Senki sem tudja azonban, hogy van-e ennél jobb megoldás? A szerb ellenzék megerősödésére való várás és ráhivatkozás közönséges agyrem, az időtényező semmibevétele. Az élet múlandóságával való játszadozás. Szerbiában eddig minden politikai ellenzék csak egyet tudott: arra hivatkozni, hogyha ő lenne hatalmon, kevesebb áldozattal és gyorsabban megnyerné a háborút. Ugyanolyan militáns, mint a kormányzó pártok. Az élethez való emberi jog és az emberibb élethez való jogok eltűnőben vannak, mert a háború senkinek sem hozhat mást, mint mérhetetlen szegénységet, nélkülözést, lemondást és boldogtalanságot a következő évtizedekben. Egy nemzet kétszáz éves tévtűjáról van szó, amelyről nem akar letérni. Tisztában kell lenni azzal, hogy nem lesz semmilyen Marshall-terv, s ha lenne is, nem érne semmit. Nem fog az ország minden része egyszerre részesülni belőle. Támogatással az újjáépítés húsz évig is eltarthat, nélküle meg éppenséggel lehetetlen.

Hiába csodálkoznak a szerb értelmiségiek, hogy a kommunista pártokat kivéve, Európa hallgat, és békésen nézi Szerbia pusztulását. Szerbiát le fogják bombázni, és ezen a kommunista pártok tüntetése sem fog változtatni. Másrészt a kommunista pártok szervezésében tüntető szerb diaszpóra, barátaik, nemzetállam fogalmához dörgölődzők, és mások (érdekes, hogy most a kommunisták érdekeinek is mennyire megfelel a nemzetállam) meg sem említik a háború voltaképpeni okait, az albán tragédiát. A háborúban először az igazságot ölik meg, azután az ártatlanokat, aki pedig életben marad, mérhetetlen nyomorban éli le a hátralevő éveit. Ez természetesen vonatkozik Jugoszlávia minden lakosára.

Mindenki jogosan félhet a jövőtől, mert emberi jogai még jobban csorbulnak, mint eddig. Várható egy kegyetlen diktatúra megjelenése, amely - mert a tőke még sokáig nem fog bejönni az országba - saját maga fog próbálkozni a fejlesztéssel. Ez a próbálkozás azonban a mocsárból a saját hajánál fogva kicibált Münchhausen báró módjára történne. A lerombolt infrastruktúra felépítése akár évtizedekig is eltarthat. Ugyanakkor meg fog erősödni egy ugyanolyan militáns politikai ellenzék (amely arra hivatkozik majd, hogy ő biztosan megnyerte volna a háborút, ha hatalmon lett volna), mint a jelenlegi hatalom. Azzal fogja vádolni a jelenlegi háborús vezetőséget, hogy tönkre tette

az országot és politikai elszigeteltségbe zárta. Polgárháborús hangulat és állapot fog keletkezni az országban. A merényletek és politikai gyilkosságok száma rendkívül meg fog nőni. Ugyanakkor nagy számú fiatalság fog távozni lesütött szemmel éppen azokba az országokba, amelyeket a szerb állam politikai vezetősége újfasisztának minősít. Mindenki oda fog menekülni, ahol belátása szerint meghúzhatja magát, amíg a pártharcok tartanak.

A természet és az ipari környezet nagy károsodást fog szenvedni. A szennyezettség hatása évtizedek múlva is érződni fog. Az átlagos emberi életkor az országban rövidülni fog. Az egészségvédelem tartós gyógyszerhiánnyal fog küszködni, meg fog nőni a sokat szenvedő betegek és az öngyilkosok száma. Az oktatás, a művelődés és a tudomány minősége leromlik, és hatása jelentéktelenné fog válni az emberek életében. A legnagyobb kár azonban magában az emberekben fog keletkezni. Milliós tömegek szoktak le már eddig is, ez alatt a tíz év alatt, az ipari fegyvelemről. Nem lesz hatalom, amely rövid idő alatt ismét visszakényszeríti őket a munkahelyekre. A jó munkást ki kell nevelni nemzedékeken keresztül. Több száz ezres tömegek fognak munkanélkülivé válni, és rendkívül közel fognak kerülni a bűnözéshez. Ismét százezrek fognak visszatérni a természetes gazdálkodáshoz és a gyűjtögető életmódhoz. Jól fog járn az, aki a feketegazdaságban feltalálja magát.

Ha egy ország romba dől, márpedig most ez történik, a háborút gazdasági szempontból semmiképpen sem lehet megnyertnek tekinteni. Ellenkezőleg. Politikailag sem lehet a háborút megnyertnek tekinteni, még akkor sem, ha Koszovó után megmarad Jugoszlávia (nem Szerbia) keretén belül. Néhány szerb kolostori szerzetesen kívül alig fog szerb lakos élni Koszovón az albánokkal. Boldog az a szerb, aki jó előérzettel már korábban el tudta adni a vagyonát valamelyik albánnak (akkor még az albánok az érték többszörösét adták érte). Akik később szeretnék eladni, már rosszabbul járnak, az újabb adásvételen már nem fognak tudni meggazdagodni. A polgári köntösbe bújtatott nagyszerb nemzetállami eszméből tehát a gyakorlatban nem lesz semmi, mert Koszovón nem fog élni szerb, és nem is lehet majd olyan szerbet találni, aki ott akar élni. E rögeszme miatt csak nehezen tud majd kialakulni és utat törni magának az igazi polgári társadalom.

A legnagyobb kár általában az erkölcsökben, és különösen a politikai erkölcsökben fog keletkezni. A bizalmatlanság ahelyett, hogy gyengülne, újabb évtizedekre megveti magát az emberekben. Az emberek közötti kapcsolattartás, ahelyett hogy nyitottá válna, továbbra is zárt lesz, csak hogy minél könnyebben elhárítható és kikerülhető legyen az esetleges konfliktusveszély. Az emberek tartózkodni fognak minden közéleti, politikai feladatvállalástól, mert ezzel foglalkozni Szerbiában továbbra is életveszélyes dolog lesz. Ubi ius incertum, ibi ius nullum - tanítja a római jog, és ez a tanítás még évtizedekig tökéletesen rá fog illeni a szerbiai politikai állapotokra. Európában sehol sem ütközik a jogállam kiépítése olyan nehézségekbe, mint a volt jugoszláv térségben. A mostani háborús események közepette valaki "normálisnak" tekintheti, hogy a lakásokban nincs mindig víz és áram, hogy áruhiány van a boltokban, hogy nem lehet utazni, hogy nagy a nyomor, hogy exlex állapotok uralkodnak. De el fog múlni néhány év, és a helyzet alig fog változni. Mindenki azt várna, hogy a szükség, a rendkívüli állapot csak a háború velejárója, ám ezek továbbra is jelen lesznek a társadalomban. Ez a nemzetállamért és az asszimiláció jogáért vívott háború következménye, s közben mindenki elfelejti, hogy ez váltotta ki. A háború az albánoknak mérhetetlen szenvedést hozott, de a szerbekre is ez vár, amit saját maguknak idéztek elő, mert Európa az etnikai tisztogatás politikájával nem tud szolidáris lenni.

A szerbek csodálkoznak Európa népein, hogy békésen nézik a szerb nép szenvedéseit. Európa népei viszont azon csodálkoznak, hogy milyen vezetősége van e népnek.

A jövőre nézve veszélyes, amikor egy népnek nincs önálló, individualizált értelmiségi elitje, hanem az értelmiségi elit a napi politika és rezsim szolgálatában áll. Ennek következtében nem születnek önálló gondolatok, hanem csupán kiszolgáló gondolatok. Nem kevésbé veszélyes az is, amikor nincs olyan politikai elit egy ország élén, amely felelősséget érezne minden egyes ember sorsa iránt. E felelősség nélkül az ország az országút szélére kerül. A szerbiai politikát gyakran jellemezte az álnokság, az ármánykodás, a képmutatás, a gáncsvetés, a tőrbe csalás, a becsapás. Ami most történik, logikusan következik Szerbia egész eddigi történelméből. Az, ami most történik, olyan rossznak a beteljesedése, amellyel szakítani kell, ha az ország a civil társadalom értékeit szándékozik ápolni a jövőben. Lehet, hogy el lehetett volna kerülni a sok rosszat, ha a nép felelősségteljesen fogja fel az előző választásokat. Az azonban dajkamese, hogy az albánok, ha kimentek volna a választásokra, változtathattak volna a történelmi helyzeten. Aki ilyet állít, az nem ismeri sem a szerb történelem sajátosságait, és nem is dolgozott modern államapparátusban, hogy megtapasztalhatta volna annak igazi manipulációs lehetőségeit. Csak remélhető és hihető, hogy e kegyetlen tanleckéből legalább valaki le fogja vonni a megfelelő tanulságot, és jobban jelen lesz a választásokon. Ez azonban csak remélhető. Nincs rá egyértelmű politikai biztosíték és értelem bizonyíték. Közvetlenül a háború kezdetén megszólalt nem más, mint Dobrica Csoszics, a "szerb nép atyja", a "szerb Tolsztoj". Arra kérte és arra figyelmeztette a Nyugatot, hagyjon föl a bombázással, mert a szerb népet nem lehet legyőzni, sem térdre kényszeríteni. Ha majd gyengül a Nyugat nyomása, a volt jugoszláv térségben élők mindent el fognak követni, hogy atomfegyverrel

támadjanak egymásra.³ Ezzel Dobrica Csozics máris elhintette a szerb nép lelkületében az újabb háború lehetőségét és szükségességét. Újabb fegyverkezésre biztatja népét. Csak gyengüljön meg a Nyugat figyelme... Alig van rá példa a legújabb kori történelemben, hogy az állam érdekei annyira eltávolodtak volna minden egyes ember és a társadalom reális érdekeitől, mint ahogyan ez Szerbiában történt. A függetlenségre, szabadságra és az ország területi egységére hivatkozás voltaképpen nem más, mint a szerb nemzetállam, és annak leghatékonyabb, legnélkülözhetetlenebb eszköze: az erős, központosított hatalom megindokolása. A Szerbiában említésre méltó értelmiségiek zöme kétszáz évre visszamenőleg tehetségét Nagy-Szerbia eszméjének, a szerb nemzetállam létrehozásának rendelte alá. Így van ez ma is. Ám ha ez a vágy nem valósult meg a 19. században, ma már aligha valósítható meg, holnap pedig a megvalósíthatósága pedig egyenlő lesz a nullával. Mégis, a Csozics-féle humán értelmiség újból és újból megpróbálkozik vele. Holott nyilvánvaló, hogy ez a politikai gondolat kétszáz évet késik. Ennek ellenére a szerb társadalom militarizmusának a parazsát nem hagyják elhamvadni és a szerb állam újra-militarizálhatóságát nem hagyják gyengülni. Az így gondolkodók nem akarják azt, hogy a szerb társadalom az ipari felemelkedés útján keresse a jövőbe vezető utat, hanem bíznak az atomtitok ellopásában. Bíznak abban, hogy Szerbia atombombát tud majd gyártani vagy szerezni.

A Nyugat természetesen most a legrosszabb megoldáshoz nyúlt azzal, hogy éjjel-nappal bombázza Szerbiát. Azonban alaposabban ismerve a szerb történelmet, meg kell állapítani, hogy ennél a megoldásnál már régóta nincs jobb. Elfogytak a jobb megoldások!

A Csozics-féle értelmiségiek és a politikai elit semmi különöset nem lát abban, hogy Szerbiára ismét ráköszönt a kőkorszak, amelyben az ország műszaki és tudományos alkotói jó ideig kőszerszámok készítésével fognak foglalkozni, a fiatalság évei pedig tétlenségben fognak elröplülni. Boldog lesz az, akit befogad a szerb médiák és államhatalom által genocídnak minősített és újfasisztának titulált Nyugat. Nem is lehet ez másként, amíg a középkori mítoszok világa és a 21. század fegyverzete ütközik meg egymással. A Csozics-féle értelmiség bízhat abban, hogy a szerbek ellopják az atomtitkot vagy magát az atombombát. Nem valószínű azonban, hogy a Nyugat ébersége alábbhagy. Sem most, sem a jövőben.

Ennek ellenére megfontolt ember nem vádolhatja a szerbeket kollektív bűnösséggel azért a népiért, ami Koszovóban történt és történik. Kollektív bűnösség nincs. Létezik azonban egyéni politikai felelősség. Minden ember felelős azért, ami a választásokon történik. Szerbiának nem jelent mentséget, ha militáns kormánypártokat militáns ellenzéki pártok váltanak föl az ország irányításában és a hatalom gyakorlásában. Az szükséges, hogy ne hivatkozhatson senki arra, hogy biztosan megnyerte volna a háborút, ha ő kormányozta volna az országot. *Ius ex iniuria non oritur!*

Gazdaság-irányultságú jogállamiságra lenne szükség.

Dulce bellum inexperto

Nemo sallus bello.

* A tanulmány rövidített változata elhangzott az Atlanti Kutató és Kiadó Társulat Alapítvány tudományos értekezletén, 2000. március 24-én.

1 Trotsky Leon: *The Balkan wars*. Monad, New York 1980. 290.

2 Borislav Ratkovic: *Ostobodjenje Kosova i Metohije 1912 godine*. Politika napilap, 1999. máj. 5.

3 Nedeljni Telegraf, 1999. március 26.

- [András Péter: Hosszú távú szempontok a belső választásokról való gondolkodáshoz](#)
- [Bakk Miklós: Modellviták - rejtett stratégiák](#)
- [Borbély Zsolt Attila: A belső választások és a belső parlamentarizmus viszonyrendszere](#)
- [Fórika Éva: Amire felesküdtünk Isten és ember előtt](#)
- [Ráduly Róbert: A politikai önrendelkezésünk alapjairól, avagy a belső választásoktól az erdélyi magyar önkormányzatig](#)
- [Reiter József: Belső választások a felvidéki magyarság körében \(dilemmák és perspektívák\)](#)
- [Somai József: A demokrácia nem játékszer](#)
- [Székely István: A belső választások és az RMDSZ hatalmi szerkezetének összefüggései](#)
- [Az RMDSZ III. Kongresszusán jóváhagyott Alapszabályzat-határozat](#)

- A belső választások alapelvei
- Határozat az RMDSZ Szövetségi Képviselők Tanácsa megválasztásáról
- Tonk Sándor: Romániai magyar magánegyetem
- Hódi Sándor: Tíz év után
- Mirnics Károly: A balkáni Janus-arc
- Györi Szabó Róbert: A nemzeti kisebbségek oktatási rendszerei Ausztriában
- Közvéleménykutatás a romániai magyarok körében
- Egyed Ákos: A román történetírás az 1848-as magyar forradalomról és a magyar-román nemzetiségi kérdéstről
- Egyed Péter: Az autonómia, az egyetem és a család kérdése az RMDSZ-programokban
- Grúber Károly: Macbethről Sean Conneryig. A skót nacionalizmus politikatörténeti vázlata
- Kovács Péter: A rodopi mufti esete a nemzetközi joggal: Kisebbségi autonómiabarát ítélet az Emberi Jogok Európai Bíróságán: magányos fecske vagy új tendencia?
- Salat Levente: Szempontok a multikulturalizmus fogalmának romániai értelmezéséhez
- Vass Csaba: Identitásválasztás és xenológia. A magyarországi Román Kisebbségi Önkormányzat választási kudarcának tanulságai
- Veress Emőd: A román parlament szerkezete
- Zsigmond Csilla: A NATO-terjeszkedés és a koszovói háború a román sajtóban (1999. március 1. - április 30.)
- A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája
- A magyar politikatudomány válogatott bibliográfiája

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék